

عدالت کیفری و هوش مصنوعی

www.ketab.ir

تالیف

دکتر کامران شیرزاد

سرشناسه	:	شیرزاد، کامران، ۱۳۵۵-
عنوان و نام پدیدآور	:	عدالت کیفری و هوش مصنوعی/ تألیف کامران شیرزاد.
مشخصات نشر	:	تهران: دانشگاه غیر دولتی - غیر انتفاعی عدالت، انتشارات، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۲۶۴ ص.
شابک	:	978-600-842027-9
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۲۵۳؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	:	مسئولیت جزائی
موضوع	:	Criminal liability
موضوع	:	حقوق جزا
موضوع	:	Criminal law
موضوع	:	حقوق جزا -- ایران
موضوع	:	Criminal law -- Iran
موضوع	:	مسئولیت جزائی -- ایران
موضوع	:	Criminal liability-- Iran
موضوع	:	هوش مصنوعی -- قوانین و مقررات کیفری
موضوع	:	Artificial intelligence -- Law and legislation - Criminal provisions
موضوع	:	رباتیک -- قوانین و مقررات
موضوع	:	Robotics -- Law and legislation
شناسه افزوده	:	دانشگاه غیر دولتی - غیر انتفاعی عدالت، انتشارات
رده بندی کنگره	:	K5064
رده بندی دیویی	:	۳۴۵/۰۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۳۵۱۱۱۱

عدالت کیفری و هوش مصنوعی

تألیف

کامران شیرزاد

پژوهشگر و مدرس دانشگاه

چاپ: اول - ۱۳۹۹

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹-۲۷-۸۴۲۰-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۵۲۰/۰۰۰ ریال

انتشارات: دانشگاه غیردولتی غیر انتفاعی عدالت

همه حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ است. تکثیر، انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه، از جمله: فتوکپی، الکترونیکی، ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و پخش بدون دریافت مجوز کتبی و قبلی از ناشر ممنوع است.

این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان» ایران قرار دارد

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۱
بخش اول: مبانی نظری.....	۱۵
فصل اول: مبانی و اصول مسئولیت کیفری.....	۱۷
مبحث اول - مفهوم مسئولیت کیفری.....	۱۷
گفتار اول - قلمروی مسئولیت کیفری به اعتبار مکاتب کیفری.....	۲۵
بند اول - مکتب کلاسیک.....	۲۵
بند دوم - مکتب پوزیتیویسم.....	۲۹
گفتار دوم - قلمرو مسئولیت کیفری به اعتبار شخصیت مرتکب.....	۳۱
بند اول - مسئولیت کیفری اشخاص حقیقی.....	۳۱
بند دوم - مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی.....	۳۲
مبحث دوم - اصل مسئولیت کیفری شخصی.....	۳۹
گفتار اول - مفهوم‌شناسی.....	۳۹
بند اول - ادله مسئولیت کیفری شخصی.....	۴۴
۱- کتاب.....	۴۶
۲- سنت.....	۴۶
۳- عقل.....	۴۶
بند دوم - قاعده وزر و مسئولیت کیفری شخصی.....	۴۷
گفتار دوم - استثنائات مسئولیت کیفری شخصی.....	۵۰
بند اول - ضمان عاقله.....	۵۰
بند دوم - مسئولیت کیفری ناشی از فعل غیر.....	۵۲
فصل دوم: بسترهای تاریخی - زیستی هوش مصنوعی.....	۵۹
مبحث اول - پیشینه و زمینه هوش مصنوعی.....	۵۹
گفتار اول - بستر تاریخی هوش مصنوعی.....	۵۹
گفتار دوم - زمینه‌های استفاده از هوش مصنوعی.....	۶۴
مبحث دوم - رابطه هوش مصنوعی و جرم.....	۶۷
گفتار اول - هوش مصنوعی به مثابه ابزار ارتکاب جرم.....	۶۷
گفتار دوم - هوش مصنوعی به مثابه مجرم مدرن.....	۷۳
گفتار سوم - بارقه‌های قاعده‌گذاری در مورد ربات‌ها در نهادهای بین‌المللی.....	۷۵

امروزه، متأثر از رشد فناوری و اوج‌گیری صنعت، هوش مصنوعی به عنوان یک قلمروی جدید و در راستای خدمت به بشر توسط دانشمندان معرفی شده است. ترکیب پیشرفت توانایی‌ها در فناوری هوش مصنوعی، کنجکاوی بشر و اقتضائات صنایع، توسعه جهانی، استفاده از فناوری هوش مصنوعی را در پی داشته است؛ به طوری که در هزاره سوم، فناوری‌های مبتنی بر هوش مصنوعی جایگزین کارکردهای سنتی انسانی شده است.

با توجه به رشد صنعتی جوامع و پیشرفت فناوری، بشر هر روز به اختراعات جدیدی دست پیدا می‌کند و در مقام استفاده از آن‌ها بر می‌آید. در سایه پیشرفت فناوری و پیدایش مفاهیم جدید هوش مصنوعی، دانش رباتیک نیز وارد مرحله جدیدی از حیات خویش شده است. به گونه‌ای که امروزه امیدواری بشر برای تحقق آرزوی دیرینه‌ی ساخت انسان مصنوعی افزایش یافته است.^۱ ضرورت اتخاذ قواعد و ضمانت‌اجراهایی که بتواند استفاده از این ابزارآلات فنی را در بستری امن تضمین نماید، از لوازم ورود در این مرحله است.

بر این اساس، پژوهش در زمینه هوش مصنوعی در زمینه توسعه بازنمودهای نمادین، گرچه منجر به گسترش علم رباتیک شده است، اما برخی از مشکلات این حوزه را نیز نمایان ساخته است که از آن جمله می‌توان به ارتکاب جرم توسط ربات‌ها اشاره کرد. به همین دلیل، امروزه آسیب‌ها و پیامدهای ناشی از حضور ربات‌ها در زندگی بشر، ارتکاب جرایم جدیدی را به همراه داشته است که می‌توان آن‌ها را جرایم ربات‌ها نامید و به تبع آن، بزهکاران این حوزه را ربات‌های مجرم نام‌گذاری کرد. در این شرایط، نحوه دادرسی کیفری شامل فرایند کشف و تعقیب جرم، احراز ارکان سه‌گانه جرم در مورد جرایم ارتكابی توسط ربات‌ها، احراز قابلیت انتساب جرم به ربات‌ها و تبیین مسئولیت کیفری و در نهایت، نوع ضمانت‌اجراهای کیفری از چالش‌های اساسی این حوزه تلقی می‌شود.

1. Aage Gerhardt Drachmann. The Mechanical Technology of Greek and Roman Antiquity: A Study of the Literary Sources (1963).